

Lav gør ikke skade på træer og buske

Når bladene falder af træer og buske, bliver lav og mosser mere synlige. Mange tror, at lav på træets bark er et sygdomstegn, og at træet skal fældes. Det er heldigvis forkert. Til gengæld fortæller denne særegne vækst os noget om træet.

ALGER, MOS OG LAV dækker på denne årstid stammer og grene med en smuk grøn belægning. Når de netop nu fanger vores opmærksomhed, er det mest, fordi en af juletidens traditioner er at gå en tur i skoven og sanke grene med lav og mos til juledekorationen. Men til daglig finder vi også lav på mange af havens træer og buske. Haveselskabets rådgivning får mange spørgsmål fra bekymrede haveejere, som typisk er parate til at fælde et træ, blot fordi der gror lav på træstammen. Lad mig derfor slå fast med det samme: Lav er helt uskadelig for træet, men til gengæld kan lav fortælle os, at plantevæksten måske er ved at gå i stå.

SLADRER OM TRÆETS TRIVSEL

Da lav kun vokser meget langsomt, trives den bedst på for eksempel bark, der ikke udvider sig ret meget. Det er forklaringen på, at lav ikke ses på grene og buske, som vokser med normal hastighed. Derfor ser man ofte lav på gamle træer, buske, frugttræer og hække med mange år på bagen. Desuden trives lav på træer, der vokser på skyggefulde steder, og tit på nord- og øst-siden af træet. Hække, træer og buske med kraftig lavdannelse giver altså et fingerpeg om, at noget er galt. Typisk vil lavdannelsen indikere, at træets tilvækst er for

dårlig – især hvis man finder lav på yngre grene. Kraftige lavbegroninger på nyplantede træer og buske er et signal til os om, at væksten måske ikke er optimal, eller at placeringen er for skyggefuld.

EN NØJSOM SYMBIOSE

Lav har ingen rødder og behøver ikke kontinuerlig vandforsyning som normale planter. Derfor kan den gro på steder, hvor de fleste andre organismer med fotosyntese må give op, for eksempel på murflader, fliser og tagflader. Forklaringen er, at lav ikke er en plante, men en sammensat organisme, som består af en alge- og en svampedel. De to organismer lever helt smeltet sammen i et genialt afhængighedsforhold, vi kalder for symbiose. Algedelen står for at danne sukkerstoffer ved hjælp af CO₂, vand og solens energi – det, vi kalder for fotosyntese. Svampedelen får energi og næring fra algen, som den i tilgift er med til at beskytte mod udtørring, skadeligt lys og andre ugunstige påvirkninger. Deres fælles mål er at vokse og formere sig. Det sidste gør de ved hjælp af luftbårne sporer, som produceres af svampedelen. Sporerne skal lande og spire i en ganske bestemt algeslægt, for at et nyt individ kan opstå.

SKADER IKKE VÆRTSPLANTEN

Nøgne grene og stammer på træer og buske, fliser og sten, ja sågar havemøblerne er altså mulige væresteder for lav. Især på skyggefulde pladser eller på steder med

.....
Væggelav trives godt på sten og beton. Her ses den på stamme af bornholmsk røn.

LAV I BILLEDER OG OVERSIGTER

På hjemmeside www.vestrehus.dk/svampeplantesider/laver.htm kan du studere flotte fotos af de mest almindelige laver i Danmark. En grundig oversigt over kendte lavararter kan ses på www.bi.ku.dk/lichens/dkchecklist/ (er på engelsk).

LAV ER EN EPIFYT

Epifytter er organismer, som vokser på andre planter uden at tage næring fra disse. De mest almindelige epifytter herhjemme er mos, lav og alger. Fra udlandet kendes orkidéer, bromeliaer og spansk mos.

Høj fugtighed kan lav trives, men kun hvis underlaget har en helt speciel kemisk og strukturmæssig sammensætning. Visse lavararter foretrækker en pH-værdi på 5-7, som der for eksempel findes på stammer af elm og ask. Andre foretrækker et mere surt miljø, der blandt andet findes på barken af nåletræer, birk og eg. Lav trænger ikke ind i planterne, men bruger dem blot som vokseplads. Og da lav optager både vand og næring fra luften, stjæler den dermed ikke næring fra værtsplanten, som det for eksempel kendes ved parasitter som mistelten.

Væggelav vokser her sammen med kvistlav på ligusterhæk.

LYS OG LUFT MODVIRKER LAV

Hvis du gerne vil minimere lavvækst på dine træer, er det som regel nok at beskære og tynde ud i grene og skabe plads til nyvækst. På den måde skaffer du mere lys til stammen og nedsætter samtidig fugtigheden. Og da vil de fleste laver have svært ved at etablere sig. Hække, der er gået i stå, kan ofte forynges og påvirkes til på ny at vokse. Det gør du ved at foretage en kraftig tilbageskæring. Nyplantede træer og buske kan flyttes til bedre voksepladser, eller meget skyggefulde træer kan fjernes.

Støvlav på egestamme.

Almindelig kvistlav på ligusterhækken indikerer langsom tilvækst.

FIN SOM DEKORATION

Luftforurening med svovl var i mange år et stort problem for miljøet. Det medførte, at en lang række lavararter helt forsvandt i byer og bynære omgivelser. Men effektive filtre har sat en stopper for dette, og haveejerne oplever i dag, at mange arter stortrives. Lav er en helt naturlig del af plantemiljøet. Denne spændende og fascinerende organisme, som dækker grene med grønne, gule, grå eller orange belægninger, er et fantastisk indslag til alle mulige dekorationsformål. Den lange holdbarhed, også når de kommer inden døre, har gjort dem uundværlige for blomsterdekoratorer. Tørre de ud og bliver uanseelige, kan man blot fugte dem, så liver de op igen. ■

Kantskivelav på træstamme.

Træfodsbægerlav vokser ofte på dødt træ.